

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 67/03-26

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 22. októbra 2003 v senáte zloženom z predsedu Juraja Babjaka a zo sudcov Ľubomíra Dobríka a Eduarda Báránaya prerokoval sťažnosť F. A., bytom Z., zastúpeného advokátom JUDr. P. V., N., ktorou namieta porušenie svojho práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky Okresným súdom v Žiline v konaní vedenom pod sp. zn. 11 Cb 620/95, a takto

r o z h o d o l :

1. Právo F. A. na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky Okresným súdom v Žiline v konaní vedenom pod sp. zn. 11 Cb 620/95 porušené bolo.

2. Okresnému súdu v Žiline p r i k a z u j e , aby v konaní sp. zn. 11 Cb 620/95 konal bez zbytočných prietáhov.

3. F. A. p r i z n á v a primerané finančné zadostučinenie vo výške 50 000 Sk (slovom päťdesiatisíc slovenských korún), ktoré je Okresný súd v Žiline p o v i n n ý vyplatiť mu do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. Okresný súd v Žiline j e p o v i n n ý uhradiť trovy právneho zastúpenia advokátovi JUDr. P. V., N., vo výške 8 800 Sk (slovom osemtisícosemsto slovenských korún) a DPH vo výške 1 760 Sk na jeho účet do 15 dní od právoplatnosti tohto nálezu.

5. Vo zvyšnej časti sťažnosti F. A. n e v y h o v u j e .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 13. februára 2003 doručená sťažnosť F. A., bytom Z. (ďalej len „sťažovateľ“), zastúpeného advokátom JUDr. P. V., N., ktorou namieta porušenie svojho práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) Okresným súdom v Žiline (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 11 Cb 620/95.

Ústavný súd 12. marca 2003 prijal sťažnosť sťažovateľa na ďalšie konanie uznesením č. k. III. ÚS 67/03-11.

Na výzvu ústavného súdu účastníci konania oznámili, že súhlasia s prerokovaním veci bez ústneho pojednávania. Preto ústavný súd využil možnosť podľa § 30 ods. 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) a upustil od ústneho pojednávania, lebo

vzhľadom na charakter veci, kde je rozhodujúci prehľad spisu, nemožno od ústneho pojednávania očakávať ďalšie objasnenie veci.

Predseda okresného súdu sa na základe výzvy ústavného súdu vyjadril k sťažnosti listom doručeným ústavnému súdu 20. mája 2003. Uviedol, že vzhľadom na veľké množstvo vecí (aj staršieho dáta) pridelených vybavujúcemu sudcovi nebolo možné v každej z nich konať okamžite po ich predložení. Poukázal aj na skutočnosť, že v konaní sp. zn. 11 Cb 620/95 bolo na jeho rozhodnutie potrebné znalecké dokazovanie a v súvislosti s tým vznikli problémy pri doručovaní spisu znalcovi (neznáma adresa znalca). Predseda okresného súdu v stanovisku ďalej uviedol, že po predložení znaleckého posudku bude vo veci nariadený termín pojednávania.

II.

Ústavný súd na základe sťažnosti sťažovateľa, vyjadrenia predsedu okresného súdu a hlavne spisu okresného súdu sp. zn. 11 Cb 620/95 zistil nasledovný priebeh a stav konania:

Predmetom konania je žaloba sťažovateľa proti spoločnosti MR. M., s. r. o., Ž. (ďalej len „žalovaný“) o zaplatenie 50 000 Sk s príslušenstvom z titulu zmluvy o dielo uzavretej medzi účastníkmi. Žaloba (návrh na vydanie platobného rozkazu) bola okresnému súdu doručená 30. marca 1995 a bola zaevidovaná pod sp. zn. 1 Rob 771/95.

Postup okresného súdu v predmetnej veci v období od podania žaloby do 8. januára 1996, keď okresný súd vo veci vydal platobný rozkaz (19. apríla 1995), voči ktorému žalovaný podal odpor (5. mája 1995) a pojednával vo veci už pod sp. zn. 11 Cb 620/95 (12. júna 1995, 15. novembra 1995, 4. decembra 1995, 8. januára 1996), plynulo smeroval k odstráneniu právnej neistoty sťažovateľa (rozhodnutiu vo veci).

Ostatné pojednávanie konané 8. januára 1996 okresný súd odročil na neurčito s tým, že za účelom znaleckého dokazovania bude ustanovený znalec z odboru stavebníctva. Tento úkon okresný súd vykonal až 11. marca 1997 vydaním uznesenia, ktorým nariadil znalecké dokazovanie vo veci a podaním znaleckého posudku poveril znalca Ing. J. B. Napriek povereniu znalca úlohou okresný súd mu spis zaslal až 28. januára 1999.

Následne po doručení spisu poverený znalec 10. marca 1999 vrátil spis okresnému súdu s odôvodnením, že úloha patrí znalcovi z odboru stavebníctvo - oceňovanie stavebných prác, a keďže on sa zameriava na odvetvie pozemné stavby a oceňovanie nehnuteľností, nemôže vo veci podať znalecký posudok.

Z uvedeného dôvodu okresný súd uznesením sp. zn. 11 Cb 620/95 z 23. marca 1999 zrušil uznesenie z 11. marca 1997 a nariadil vo veci znalecké dokazovanie vypracovaním znaleckého posudku znalcom z odboru stavebníctva – oceňovanie prác Ing. M. V. a ako znaleckú úlohu mu súd prvého stupňa uložil vyčíslieť konečné vyúčtovanie – cenu diela s prihliadnutím na doterajšie platby, rozsah a kvalitu diela. Okresný súd taktiež rozhodol o povinnosti žalobcu (v konaní pred ústavným súdom sťažovateľa) zaplatiť zálohu na znalečné vo výške 5 000 Sk.

Proti tomuto uzneseniu, a to proti výroku o povinnosti žalobcu zaplatiť zálohu na znalečné vo výške 5 000 Sk podal sťažovateľ odvolanie. V podaní z 24. mája 1999, ktoré žiadal považovať za odvolanie v zmysle listu z 23. septembra 1999, navrhol napadnuté uznesenie zrušiť z dôvodu, že návrh na vykonanie dôkazu znaleckým posudkom dal žalovaný a jemu by mal súd uložiť povinnosť zložiť preddavok na trovy tohto dôkazu, vykonanie ktorého žiadal.

Krajský súd v Žiline uznesením sp. zn. 20 Cob 70/00 z 18. februára 2000 zrušil uznesenie okresného súdu sp. zn. 11 Cb 620/95 z 23. marca 1999 v napadnutej časti výroku o povinnosti žalobcu zaplatiť zálohu 5 000 Sk na znalečné a vec mu vrátil na ďalšie konanie a nové rozhodnutie. Pri novom rozhodnutí mal okresný súd vychádzať z tej skutočnosti, že žalovaný je povinný zložiť preddavok na trovy dôkazu, ktorý bol nariadený súdom prvého

stupňa o skutočnostiach, ktoré uvádzal žalovaný. Predmetné uznesenie bolo doručené okresnému súdu 24. marca 2000. Povinnosť žalovanému zložiť zálohu na trovy znaleckého dokazovania vo výške 5 000 Sk uložil súd až uznesením z 9. februára 2001.

Pre problémy s doručovaním spisu znalcovi aj napriek spolupráci s Centrálnou evidenciou pobytu obyvateľov Ministerstva vnútra Slovenskej republiky (5. apríla 2002), (ďalej len „CEPO“) bolo doručenie spisu znalcovi vykázané až v decembri 2002. Dňa 9. júna 2003 poverený znalec vrátil okresnému súdu podklady vo veci a požiadal ho o zrušenie uznesenia o vypracovaní znaleckého posudku z dôvodu nedostatku podkladov a spolupráce sporných strán.

Okresný súd nariadil pojednávanie vo veci na deň 5. novembra 2003.

Na prietahy v predmetnom súdnom konaní sťažovateľ podal sťažnosť okresnému súdu 24. septembra 1996 a 24. mája 1999. Tieto urgencie kvalifikoval ústavný súd ako právny prostriedok, ktorého uplatnenie sa vyžaduje pred podaním návrhu na začatie konania pred ústavným súdom.

III.

Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia štátneho orgánu. Samotným prerokovaním veci na súde alebo na inom štátnom orgáne sa právna neistota neodstráni. K vytvoreniu želateľného stavu, t. j. stavu právnej istoty, dochádza až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iného štátneho orgánu. Preto na splnenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy nestačí, aby štátne orgány vec prerokovali, prípadne vykonali rôzne úkony bez ohľadu na ich počet (I. ÚS 10/98).

V konaní o sťažnosti namietajúcom porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy zohľadňuje ústavný súd právnu

a faktickú zložitost' veci, správanie účastníkov konania a postup samotného súdu v jeho konaní a rozhodovaní vo veci samej (napr. II. ÚS 813/00).

Pokiaľ ide o právnu alebo faktickú zložitost' veci, ústavný súd z predloženého súdneho spisu zistil, že o takúto vec nejde. Sťažovateľ sa voči žalovanému domáhal zaplattenia za vykonané dielo na základe zmluvy o dielo. Predmet konania preto spočíval v overení dôvodnosti tohto nároku sťažovateľa a na základe vykonaného dokazovania mal viesť k vydaniu rozhodnutia vo veci.

Správanie sťažovateľa po celú dobu konania vo veci sp. zn. 11 Cb 620/95 možno hodnotiť ako aktívne a súčinnosťné, v dôsledku čoho neprispel k jeho predĺženiu.

Tretím hodnotiacim kritériom, použitím ktorého ústavný súd zisťuje, či došlo k porušeniu základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, je správanie (postup) samotného súdu.

V samotnom postupe okresného súdu ústavný súd zistil zbytočné prieťahy v konaní sp. zn. 11 Cb 620/95 spočívajúce v jeho nečinnosti, a to bez existencie zákonných prekážok jeho ďalšieho konania. Prvý takýto prieťah (v dĺžke 14 mesiacov) ústavný súd zistil od 8. januára 1996 (keď sa uskutočnilo ostatné pojednávanie vo veci) do 11. marca 1997, keď uznesením ustanovil znalca z odboru stavebníctva. Ďalší zbytočný prieťah podobnej povahy (v dĺžke 21 mesiacov) ústavný súd zistil následne od 11. marca 1997 do 28. januára 1999, keď okresný súd konečne zaslal spis poverenému znalcovi.

V tejto súvislosti ústavný súd už vyslovil, že „...odročenie pojednávania na neurčito z dôvodu potreby vypracovania znaleckého posudku a rozhodnutie o ustanovení znalca a uložení mu vypracovania posudku po uplynutí siedmich mesiacov od odročenia pojednávania bez vykonania čo len jediného procesného úkonu smerujúceho k objasneniu veci vzhľadom na celkovú dobu konania a vykázanie úspornosti procesných úkonov možno považovať za postup súdu, ktorým došlo k porušeniu základného práva upraveného v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky“ (II. ÚS 17/01).

Za zbytočný priesťah bez existencie zákonných prekážok ústavný súd považoval aj obdobie od 24. marca 2000 až do 9. februára 2001 v trvaní 10 mesiacov.

Podľa názoru ústavného súdu je poznačená zbytočnými priesťahmi najmä tá časť súdneho konania, počas ktorej sa vykonávalo znalecké dokazovanie. Aj keď okresný súd mal problémy s doručovaním spisu znalcovi Ing. V., pretože jeho adresa nebola známa, takmer dva roky na zisťovanie jeho adresy aj so spoluprácou CEPO (od 9. februára 2001 do decembra 2002) považuje ústavný súd v okolnostiach prípadu za príliš dlhú dobu na vykonanie takéhoto úkonu súdom, preto ju celú v trvaní 22 mesiacov posúdil ako zbytočný priesťah v konaní, lebo ani ustanovený znalec posudok nevypracoval z dôvodu, že nemal odbornú spôsobilosť na vypracovanie posudku v určenom odvetví.

Možno zhrnúť, že zabezpečenie dôkazu – znaleckého posudku – trvalo okresnému súdu viac než päť a pol roka. Dĺžka zabezpečovania tohto dôkazu ovplyvnila pomalosť v konaní okresného súdu a nevyužitie jeho právomoci na vynútenie si rýchleho predloženia dôkazu. Okresný súd postupne poveril spracovaním znaleckého posudku dvoch znalcov. Osobitne je potrebné poukázať na tú skutočnosť, že napriek dobe dokazovania a počtu znalcov komplexný odborný znalecký posudok nebol spracovaný pre nedostatok spôsobilosti znalcov v danom odvetví stavebníctva.

V okolnostiach tohto prípadu bral ústavný súd do úvahy svoju doterajšiu judikatúru, podľa ktorej „tolerovanie pasivity znalca, ako aj ustanovenie súdneho znalca, ktorý nemal potrebnú odbornosť na podanie znaleckého posudku ústavný súd hodnotil ako súčasť postupu súdu, ktorý nesmeroval k odstráneniu právnej neistoty sťažovateľa v jeho veci, a teda ako taký, ktorý spôsobil zbytočné priesťahy vo veci“ (II. ÚS 10/01).

Okresný súd sa v konaní, ktorého dĺžka presahuje viac než osem rokov, dopustil zbytočných priesťahov trvajúcich najmenej päť a pol roka, ktoré zapríčinil jednak svojou úplnou nečinnosťou a tiež nesprávnou činnosťou v konaní.

Vzhľadom na vyššie uvedené ústavný súd vyslovil porušenie práva sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov v predmetnom súdnom konaní, tak ako ho garantuje čl. 48 ods. 2 ústavy.

IV.

Ak ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnosti fyzickej osoby alebo právnickej osoby podľa čl. 127 ods. 2 ústavy vysloví, že k porušeniu práva došlo právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom, príp. nečinnosťou, zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah, príp. prikáže tomu, kto právo porušil, aby vo veci konal. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže zároveň na žiadosť osoby, ktorej práva boli porušené, rozhodnúť o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia.

V súlade s § 56 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde ústavný súd okresnému súdu prikázal, aby v konaní vedenom pod sp. zn. 11 Cb 620/95 konal bez zbytočných prietáhov. Účelom práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia súdu. Tento účel možno dosiahnuť len právoplatným rozhodnutím.

V súvislosti s úpravou sťažnosti čl. 127 ods. 3 ústavy ustanovuje: „Ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.“

Podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde „Ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadosťučinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje a z akých dôvodov sa ho domáha“. Z ustanovenia § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde vyplýva, že primerané finančné zadosťučinenie má povahu náhrady nemajetkovej ujmy vyjadrenej v peniazoch.

Sťažovateľ žiada primerané finančné zadosťučinenie, a to vo výške 132 000 Sk. Poukázal na to, že v dôsledku odsúvania reálnej súdnej ochrany a pretrvávajúceho stavu

neistoty je ohrozené jeho právo na uspokojenie svojej pohľadávky, pretože má vedomosti o tom, že žalovaný už nevykonáva žiadnu činnosť ani nevlastní žiadny majetok, ktorý by stačil na uspokojenie jeho pohľadávky.

Pri určovaní výšky primeraného finančného zadost'učinenia ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti, z ktorých vychádza Európsky súd pre ľudské práva, keď priznáva spravodlivé finančné zadost'učinenie podľa čl. 41 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu. Súčasne sa pritom riadi úvahou, že cieľom primeraného finančného zadost'učinenia je zmiernenie nemajetkovej ujmy, avšak nie prípadná náhrada škody.

Hoci ústavný súd prikázal okresnému súdu, aby v označenom súdnom konaní konal bez zbytočných priet'ahov, porušenie základného práva sťažovateľa podľa čl. 48 ods. 2 ústavy však nemožno účinne odstrániť len uplatnením tejto právomoci ústavného súdu. V dôsledku toho bolo potrebné rozhodnúť aj o náhrade nemajetkovej ujmy, ktorá sťažovateľovi vznikla predovšetkým v pocitoch neistoty a krivdy. Vzhľadom na celkovú dobu konania okresného súdu, na rozsah zbytočných priet'ahov v jej rámci, berúc do úvahy tiež konkrétne okolnosti prípadu, možno sumu 50 000 považovať za primerané finančné zadost'učinenie podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde. Výška zadost'učinenia požadovaná sťažovateľom je neprimeraná nielen preto, že svojou podstatou nie je náhradou škody, ale aj z hľadiska zásad spravodlivosti a záujmov ochrany ústavnosti, a preto vo zvyšnej časti ústavný súd návrh na finančné zadost'učinenie zamietol.

V.

Sťažovateľ vo svojej sťažnosti žiada, aby ústavný súd zaviazal okresný súd uhradiť trovy konania jeho právnomu zástupcovi za dva právne úkony s 20% DPH vo výške 11 304 Sk.

Ústavný súd pri rozhodovaní o trovách požadovaných právny zástupcom sťažovateľa vychádzal z ustanovenia § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde, podľa ktorého ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti uhradil inému účastníkovi konania jeho trovy.

Sťažovateľ bol vo veci úspešný, a preto je potrebné rozhodnúť o úhrade trov konania okresným súdom.

Pri výške náhrady trov právneho zastúpenia ústavný súd vychádzal z ustanovenia § 13 ods. 8 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 163/2002 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb (ďalej len „vyhláška č. 163/2002 Z. z.“), ktoré upravuje výšku odmeny za zastupovanie pred ústavným súdom a podľa ktorého ak predmet sporu nie je oceneľný peniazmi, odmena za jeden úkon je jedna tretina výpočtového základu. Predmetom konania pred ústavným súdom je ochrana základných práv a slobôd, ktorá nie je oceneľná peniazmi.

Podľa § 1 ods. 1 vyhlášky č. 163/2002 Z. z. výpočtovým základom na účely tejto vyhlášky je priemerná mesačná mzda zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky za prvý polrok predchádzajúceho kalendárneho roka.

Podľa oznámenia Štatistického úradu Slovenskej republiky za prvý polrok 2002 bola priemerná mesačná mzda zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky 12 811 Sk.

Podľa takto určených kritérií je výška odmeny za úkony prevzatie a príprava veci a podanie vo veci samej 4 270 Sk za každý úkon podľa ustanovenia § 16 ods. 1 vyhlášky č. 163/2002 Z. z., t. j. spolu 8 540 Sk. Ústavný súd rozhodol aj o priznaní náhrady výdavkov na miestne telekomunikačné výdavky a miestne prepravné vo výške jednej stotiny výpočtového základu podľa § 19 ods. 3 vyhlášky č. 163/2002 Z. z., t. j. dva-krát 128 Sk, ako aj 20% DPH vo výške 1 760 Sk. Vo zvyšnej časti požadovaným trovám právneho zastúpenia ústavný súd nevyhovel.

Z týchto dôvodov ústavný súd rozhodol tak, ako je uvedené vo výroku tohto nálezu.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 22. októbra 2003